

Klimata pārmaiņas

Publicēts: 14.02.2023.

Elektromobiļi

[Skatīt vairāk](#)

Emisijas kvotu tirdzniecības
sistēma

[Skatīt vairāk](#)

Normatīvie akti klimata politikas ieviešanai

[Skatīt vairāk](#)

Pielāgošanās klimata pārmaiņām

[Skatīt vairāk](#)

Siltumnīcefekta gāzu monitorings un
ziņošana

[Skatīt vairāk](#)

Semināri klimata pārmaiņu jomā

[Skatīt vairāk](#)

Siltumnīcefekta gāzu emisiju aprēķina metodika

[Skatīt vairāk](#)

Ziņojumi, t.sk. pētījumi klimata politikas jomā

[Skatīt vairāk](#)

Atbalsta programma atjaunojamo energoresursu izmantošanai mājāsaimniecībās

[Skatīt vairāk](#)

Gatavi mērķrādītājam 55 (Fit for 55)

Klimata pārmaiņu samazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām

Klimata pārmaiņas ir viens no mūsdienu lielākajiem globālajiem izaicinājumiem, kas rada arvien nozīmīgākus izaicinājumus cilvēku veselībai, drošībai, labklājībai, kā arī tautsaimniecībai un dabai kopumā. Globālās temperatūras pieauguma ierobežošanai ir nepieciešama visaptveroša visu pasaules valstu rīcība siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju samazināšanā.

Veidojot klimata pārmaiņu politiku, tiek ņemti vērā Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) publicētie ziņojumi un vadlīnijas. IPCC apvieno visas pasaules zinātniekus kontekstā ar klimata pārmaiņu jautājumu pētniecību. IPCC sagatavotie ziņojumi balstās uz pierādītiem un zinātniski pārbaudītiem pētījumiem. IPCC pētījumi apliecina, ka cilvēka darbības izraisītā globālā sasilšana jau ir sasniegusi 1°C paaugstināšanos virs pirmsindustriālā laikmeta līmeņa un turpina pieaugt par aptuveni 0,2°C pēdējo desmit gadu laikā. Tādēļ, ja starptautiskā līmenī klimata politikas jomā netiks darīts pietiekami daudz, laika posmā no 2030. līdz 2052. gadam globālā sasilšana var sasniegt 1,5°C un turpināt pieaugt, radot nozīmīgas sekas dabai un cilvēkiem.

[IPCC ziņojums par globālo sasilšanu 1,5°C robežās](#) apstiprina, ka temperatūrai globāli paaugstinoties par 1°C, sagaidāms, ka aptuveni 4 % pasaules sauszemes teritoriju pārveidosies par cita tipa ekosistēmām. Savukārt, ja globālā sasilšana sasniegs 2°C, ekosistēmu maiņa skars jau 13 % pasaules sauszemes teritorijas. Paredzams, ka izzudīs 99 % no pasaules koraļļu rifiem. Globālā sasilšana par 1,5–2°C spēj iedarbināt procesus, kuru rezultātā izkusīs Grenlandes ledus sega un turpinās kust arī ledus Arktikā, nākamo gadsimtu laikā paaugstinot jūras līmeni pat par vairākiem metriem, tiešā veidā ietekmējot piekrastes teritorijas visā pasaulē. Pašreizējās rīcības, lai samazinātu SEG koncentrāciju atmosfērā un ierobežotu pasaules vidējās gaisa temperatūras paaugstināšanos, nav pietiekoši efektīvas, tāpēc pasaules vidējā temperatūra turpina paaugstināties. Līdz ar to valstīm ir jāievieš pasākumi SEG emisiju samazināšanai, kā arī jāuzlabo savas spējas pielāgoties klimata pārmaiņām.

Jaunākajā IPCC ziņojumā ([Climate Change 2021: The Physical Science Basis](#)) secināts, ka klimata pārmaiņas ir novērotas visos pasaules reģionos un visā klimata sistēmā. Vairākas no šīm pārmaiņām nav pieredzētas pēdējo tūkstošu līdz simtu tūkstošu gadu laikā. Dažas no jau notiekošajām klimata pārmaiņu izpausmēm, piemēram, nepārtraukta pasaules okeāna ūdens līmeņa paaugstināšanās, ir neatgriezeniskas tuvāko simtu vai pat tūkstošu gadu laikā. Tomēr, saskaņā ar ziņojuma rezultātiem, strauja un

vispārēja oglekļa dioksīda un citu siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana ierobežotu klimata pārmaiņas. Šāda labvēlīga scenārija gadījumā varētu paiet 20-30 gadi līdz globālā gaisa temperatūra stabilizējas, bet gaisa kvalitātes uzlabojumi būtu pat ātrāk.

Ziņojums liecina, ka siltumnīcefekta gāzu emisijas, kas rodas cilvēku darbības ietekmē, ir galvenais cēlonis līdzšinējai sasilšanai 1,1 °C apmērā virs 1850.-1900. gadu vidējās gaisa temperatūras. Savukārt nākamo 20 gadu laikā ir paredzama globālās sasilšanas 1,5 °C līmeņa sasniegšana vai pat pārsniegšana. Ziņojumā konstatēts – ja netiks veikti tūlītēji, ātri un apjomīgi siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumi, ierobežot globālo sasilšanu līdz gandrīz 1,5 °C vai pat 2 °C virs pirms industriālā līmeņa vairs nebūs iespējams.

Starptautiski klimata pārmaiņu politikas pamatnosacījumi tika noteikti 1992. gadā [ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām](#) (Konvencija) ietvaros. Latvija Konvenciju ratificēja 1995. gadā. Konvencijas mērķis ir sasniegt SEG koncentrācijas stabilizāciju atmosfērā tādā līmenī, kas novērstu bīstamu antropogēnu iejaukšanos klimata sistēmā, tādējādi ierobežojot globālo sasilšanu.

2015. gada decembrī Parīzē visu Konvencijas Līgumslēdzējušu konferencē tika pieņemts nozīmīgs ilgtermiņa dokuments – [Parīzes nolīgums](#) (*Paris Agreement*). Nolīguma mērķis ir stiprināt globālo rīcību klimata pārmaiņu novēršanai un noturēt globālo sasilšanu būtiski zem 2°C robežas salīdzinot ar pirmsindustriālo līmeni un censties ierobežot temperatūras pieaugumu 1,5°C robežās, jo tas būtiski samazinās klimata pārmaiņu izraisītos riskus un ietekmes. Parīzes nolīgums paredz sekmēt investīciju novirzīšanu oglekļa mazietilpīgai un klimatnoturīgai attīstībai. Latvija Parīzes nolīgumu ratificēja 2017. gadā.

Latvijas pienākumi Parīzes nolīguma kontekstā noteica īstenot saistības, ko paredz Eiropas Savienības (ES) nacionāli noteiktais devums (NDC), kas paredzēja ES dalībvalstu kopīgo apņemšanos samazināt SEG emisijas par vismaz 40 % līdz 2030. gadam salīdzinājumā ar 1990. gadu.

2020. gada decembrī ES tās dalībvalstu vārdā ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām sekretariātam iesniedza atjaunotu ES NDC, kurā atspoguļots ambiciozāks ES SEG emisiju samazināšanas mērķis - vismaz -55% samazinājums 2030. gadā, salīdzinājumā ar 1990. gadu.

Lai īstenotu Parīzes nolīguma mērķus ES ietvaros ir noteikti kopējie ES SEG emisiju samazināšanas mērķi, un tie ir sadalīti divās daļās – ES Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā (turpmāk – ES ETS) aptvertie sektori un ES ETS neaptvertie sektori (turpmāk – ne-ETS). ES noteiktie kopējie mērķi:

ES ETS operatori kopīgi visā ES ir jāsamazina SEG emisiju apjoms par 21 % līdz 2020. gadam un par 43 % līdz 2030. gadam (salīdzinot ar ES ETS aptverto sektoru SEG emisiju apjomu 2005. gadā) (turpmāk – ES ETS mērķis);

kopējais ES ne-ETS SEG emisiju apjoms ir jāsamazina par 10 % līdz 2020. gadam un par 30 % līdz 2030. gadam (salīdzinot ar šo ne-ETS darbību SEG emisiju apjomu 2005. gadā) (turpmāk – ne-ETS mērķis).

ES ETS mērķa izpildes organizēšana ir Eiropas Komisijas atbildība. Šī mērķa izpildei ir apstiprināti ES ETS darbības nosacījumi un noteikta ES ETS operatoru atbildība. Attiecībā uz ne-ETS mērķa izpildi, Latvijai laika periodā no 2021. gada līdz 2030. gadam ir nepieciešams nodrošināt 6% ne-ETS darbību SEG emisiju samazinājumu, salīdzinot ar Latvijas ne-ETS darbību SEG emisiju apjomu 2005. gadā. Ņemot vērā atjaunotu ES NDC kurā atspoguļots ambiciozāks ES SEG emisiju samazināšanas mērķis - vismaz -55% samazinājums 2030. gadā, 2021. gada jūlijā tika piedāvāti grozījumi regulējumā, kas nosaka ne-ETS mērķi dalībvalstīm. Grozījumu ietvaros Latvijai piedāvāts noteikt mērķi samazināt savas ne-ETS SEG emisijas par 17% salīdzinājumā ar 2005. gadu.

2019. gada decembrī Eiropas Komisija nāca klajā ar paziņojumu "[Eiropas Zaļais kurss](#)", kas paredz izstrādāt un ieviest visaptverošas Eiropas līmeņa politikas iniciatīvas. Tā mērķis ir palīdzēt ES līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti.

2021. gada 14. jūlijā Eiropas Komisija nāca klajā ar apjomīgu pārskatīto normatīvo aktu priekšlikumu pakotni visai Eiropas Savienības (ES) tautsaimniecības transformācijai, kas izstrādāta, lai šajā desmitgadē veiksmīgi īstenotu Zaļo kursu, līdz 2030. gadam sasniedzot jauno, kāpināto ES mērķi – vismaz 55% siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju neto samazinājumu salīdzinoši ar 1990. gadu, - bet 2050. gadā Eiropa sasniegtu klimatneitralitāti.

Lai Latvija īstenotu noteiktos mērķus saistībā ar virzību uz klimatneitralitāti un klimatnoturīgumu ir pieņemti vairāki būtiski nacionāla līmeņa plānošanas dokumenti.

2019. gada jūlijā Ministru kabinets apstiprināja [Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam](#), lai palīdzētu Latvijas iedzīvotājiem un tautsaimniecībai labāk pielāgoties jau notiekošajām klimata pārmaiņām un tādējādi mazinātu klimata pārmaiņu radītos zaudējumus.

2020. gada janvārī Ministru kabinets apstiprināja [Latvijas stratēģiju klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam](#), kas ir ilgtermiņa vīzijas dokuments, lai nodrošinātu vienotu valsts virzību, kā arī pamatotu oglekļa mazietilpīgas attīstības pamatprincipu iekļaušanu visu nozaru plānošanas dokumentos.

2020. gada janvārī Ministru kabinets apstiprināja [Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021. – 2030. gadam](#), kas paredz konkrētus pasākumus SEG emisiju samazināšanā un CO₂ piesaistes palielināšanā, t.sk., energoefektivitātes uzlabošanā un atjaunojamo energoresursu veicināšanā enerģētikas, lauksaimniecības, transporta u.c. tautsaimniecības nozarēs, kā arī pētniecības un inovācijas sekmēšanai attiecīgajās jomās.

Vienlaikus saskaņā ar Konvenciju un Parīzes nolīgumu, visām valstīm, t.sk. Latvijai ikgadēji ir jā sagatavo un jā iesniedz SEG inventarizācija, ik pēc diviem gadiem pārskats par politikām, pasākumiem un SEG prognozēm, un ik pēc četriem gadiem ir jā sagatavo nacionālie ziņojumi, kuros sniegta informācija ne tikai par vēsturiskajām un prognozētajām SEG emisijām un to piesaisti, bet arī veiktajiem un iecerētajiem politikas pasākumiem klimata pārmaiņu ierobežošanai, klimata pārmaiņu ietekmi, jutīguma novērtējumu, pielāgošanās pasākumiem, pētījumiem un sistemātiskiem novērojumiem, izglītību, apmācībām u.c. informāciju.

<https://www.kem.gov.lv/lv/klimata-parmainas>